

VĮ VALSTYBINIŲ MIŠKŲ URĖDIJOS PATIKĖJIMO TEISE VALDOMŲ BIRŽŲ REGIONINIO PADALINIO ADMINISTRUOJAMŲ MIŠKŲ

VIDINĖS MIŠKOTVARKOS PROJEKTO

S A N T R A U K A

Vienas svarbiausių VĮ Valstybinių miškų urėdijos tikslų yra miško išteklių išsaugojimas ir gausinimas vadovaujantis visuotinai pripažintais tvaraus ir subalansuoto miškų ūkio principais. Įmonė valstybinius miškus valdo patikėjimo teise, jais disponuoja įstatymų nustatyta tvarka.

Vidinės miškotvarkos projektas parengtas VĮ Valstybinių miškų urėdijos patikėjimo teise valdomiems ir naudojamiems miškams Biržų regioniniame padalinyje vadovaujantis VĮ Valstybinių miškų urėdijos direktoriaus 2018-01-12 įsakymu Nr. ĮS-95 „Dėl vidinės miškotvarkos projektų parengimo“. Patvirtinus šį projektą pagal jo sprendinius miškai bus tvarkomi, naudojami ir atkuriami ateinančius dešimt metų.

Projektavimas atliktas naudojant 2017 m. valstybinės miškų inventorizacijos duomenis, kurie apibūdina medynų taksacinius rodiklius (rūšinę sudėtį, amžių, aukštį, skalsumą, tūrį ir kt.), dirvožemio sąlygas, pomiškio ir trako kiekį, miškų sanitarinę būklę. Projekte taip pat įvertinta 2008-2017 metais vykdyta miško ūkinė veikla, patikslintos saugotinių augalų ir gyvūnų radavietės, gamtos ir kultūros vertybių vietos, aprašyti rekreaciniai objektai bei remiantis visais surinktais duomenimis suprojektuotos ūkinės priemonės artimiausiam dešimtmečiui.

Biržų regioninio padalinio teritorijoje inventorizuotas bendras visų nuosavybės ir valdymo formų miškų plotas yra 60,7 tūkst. ha, iš jo 60,1 tūkst. ha yra miško žemė. Teritorijos miškingumas – 22,4 proc.. VĮ Valstybinių miškų urėdijos patikėjimo teise valdomas plotas Biržų regioniniame padalinyje (toliau – Biržų regioninio padalinio administruojami miškai) yra 31,4 tūkst. ha, iš jo miško žemė sudaro 31,1 tūkst. ha, tai yra 52 proc. bendro miško žemės ploto.

BIRŽŲ REGIONINIO PADALINIO ADMINISTRUOJAMŲ MIŠKŲ RODIKLIAI

Biržų regioninio padalinio administruojami miškai suskirstyti į devynias girininkijas: Latvelių, Tamošiūnų, Spalviškių, Būginių, Biržų, Vabalninko, Pasvalio, Joniškėlio ir Kriklinių. Vidutinis girininkijos plotas yra 3,48 tūkst. ha. Miškai suskirstyti į 938 kvartalus, o kvartalai – į 16049 taksacinius sklypus. Vidutinis kvartalo plotas – 33,5 ha, taksacinio sklypo plotas – 2,0 ha.

Miškai pagal ūkininkavimo tikslus ir pagrindinę funkcinę paskirtį priskirti miškų grupėms: II grupės (ekosistemų apsaugos ir rekreaciniai miškai) sudaro 3,9 proc. (1231,2 ha), III grupės (apsauginiai miškai) – 5,1 proc. (1614,3 ha) ir IV grupės (ūkiniai miškai) – 91,0 proc. (28557,4 ha) ploto. I grupės (rezervatinių) miškų Biržų regioninio padalinio administruojamuose miškuose nėra.

Mišku apaugusi žemė (medynai) sudaro 28661,2 ha, iš jų 19,4 proc. medynų yra kultūrinės kilmės (įveisti arba atkurti želdinant). Neapaugusių mišku plotų yra 826,4 ha (2,6 proc. miško žemės ploto), iš jų 755,6 ha kirtavietės, 29,6 ha – miško aikštės, 13,0 ha – žemė skirta miškui įveisti ir 28,2 ha – žuvę medynai. Ne miško žemės yra 303,4 ha (1,0 proc. bendro ploto), iš jų grioviai, kanalai – 200,7 ha, trasos (platesnės nei 10 m.) – 52 ha, pelkės – 25,5 ha ir kt.

Bendras medynuose sukauptas tūris yra 6,1 mln. m³. Vidutinis medynų tūris hektare – 214 m³, brandžių medynų – 314 m³. Biržų regioninio padalinio administruojamuose miškuose vidutiniškai kasmet priauga 7,51 m³/ha medienos. Vidutinis medynų skalsumas yra 0,74, vidutinis visų medynų amžius – 46 metai.

Tarp medynų vyrauja beržynai, kurie sudaro 36,3 proc. visų medynų ploto. Nemažą dalį medynų sudaro eglynai – 26,8 proc., iš kietųjų lapuočių ąžuolynams tenka 3,1 proc. ir uosynams – 0,6 proc. Minkštųjų lapuočių medynai sudaro 60,4 proc.

Medynai pagal brandumo grupes III ir IV grupių miškuose pasiskirsto taip: jaunuolynai sudaro 38 proc., pusamžiai – 26 proc., bręstantys – 12 proc. ir brandūs – 24 proc. ploto, iš jų perbrendusių – 17 proc.

Vyrauja laikinai užmirkusios (70 proc.), derlingos augavietės. Užmirkusios ir pelkinės augavietės sudaro 24,9 proc., iš jų nusausintos - apie 14,8 proc. ploto.

Biržų regioninio padalinio veiklos teritorijoje įsikūręs Biržų regioninis parkas, yra 12 valstybinių ir 5 savivaldybių draustiniai, taip pat Biržų girios biosferos poligonas. Padalinio teritorijoje yra biologinę įvairovę saugančios „Natura 2000“ teritorijos – dvi paukščių apsaugai svarbios teritorijos (PAST) ir keturiolika vietovių, atitinkančių gamtinių buveinių apsaugai svarbių teritorijų atrankos kriterijus (BAST).

Biržų regioninio padalinio miškuose saugomos teritorijos užima 17131,3 ha arba 54,6 proc. miškų ploto. „Natura 2000“ teritorijose prižiūrimų miškų yra 32,8 tūkst. ha.

ŪKINIŲ PRIEMONIŲ PROJEKTAS ARTIMIAUSIAM DEŠIMTMEČIUI

Miško kirtimų apimtys apskaičiuotos ir kirtimai išdėstyti vadovaujantis teisės aktais ir 2017 m. miškų inventorizacijos duomenimis. Apskaičiuota miško kirtimų apimtis aprobuota 2018-11-22 d. Miškotvarkos mokslinėje-techninėje taryboje.

Metinis medienos naudojimas sudaro 127,5 tūkst. m³ likvidinės medienos. Pagrindiniam naudojimui tenka 76,5 proc., ugdymo kirtimams – 15,7 proc., sanitariniams kirtimams – 3,9 proc., specialiesiems kirtimams – 3,9 proc. bendro naudojimo.

Vadovaujantis VI Valstybinių miškų urėdijos direktoriaus 2018-11-14 įsakymu Nr. ĮS-454 „Dėl 2019 m. numatytų kirtimų nevykdymo natūralių buveinių apsaugai svarbiose teritorijose“, pagrindiniai miško kirtimai II miškų grupės miškuose ir Buveinių apsaugai svarbiose teritorijose (BAST) esančiose sklypuose, kuriuose inventorizuotos miško buveinės, neprojektuoti. Vadovaujantis šiuo įsakymu taip pat apribotas pagrindinių miško kirtimų projektavimas ir vykdymas III grupės ir regioniniuose parkuose esančiuose IVA grupės miškuose.

Neplyni kirtimai III miškų grupės miškuose pagal plotą sudarys 86,5 proc., IV miškų grupės miškuose – 14,5 proc.. Plynais kirtimais 2019–2023 m. planuojama iškirsti 1757,1 ha, iš jų 99 proc. ploto IV grupės ūkiniuose miškuose.

Iš 1 ha mišku apaugusio ploto kasmet bus iškertama po 5,63 m³ bendro arba 4,45 m³ likvidinio tūrio (iš jo pagrindiniais kirtimais 3,4 m³/ha). Pagal miškų grupes likvidinio tūrio iškertama: II grupės miškuose– 1,6 m³/ha, III grupės miškuose– 4,5 m³/ha ir IV grupės miškuose – 4,57 m³/ha.

Bendras einamasis medynų tūrio prieaugis – 7,51 m³/ha. Per pirmąjį penkmetį II miškų grupės miškuose projektuojama vidutiniškai iškirsti 32 proc., III ir IV miškų grupių miškuose – 76 proc. bendro prieaugio. Bendras prieaugio naudojimas sudarys 75 proc. Tokia medienos ruošos apimtis atitinka darnaus miškų ūkio principus, kai iškertamos medienos kiekis neviršija jos prieaugio. Likusi dalis prieaugio bus kaupiama ateities kartoms. Medienos naudojimo procentas – 2,6 proc. viso medienos tūrio. Kasmet miško kirtimais bus apimama 4,3 proc. viso medynų ploto.

PROJEKTUOJAMA METINĖ KIRTIMŲ APIMTIS

Kirtimų rūšys	Metinė apimtis						
	Plotas, ha	tūris, tūkst. m ³		likvidinio tūrio proc. nuo bendro tūrio	likvidinis tūris, tūkst. m ³ , pagal miškų grupes		
		bendras	likvidinis		II	III	IV
Pagrindiniai kirtimai	395*	118,9	97,5	82	-	4,6	92,9
Ugdymo kirtimai	830	29,8	20,0	67	0,6	0,9	18,5
Sanitariniai kirtimai	x	6,2	5,0	80	0,5	0,5	4,0
Specialieji kirtimai	x	6,2	5,0	80	0,7	0,8	3,5
Iš viso		161,1	127,5		1,8	6,8	118,9

*ekvivalentinis plotas

Potencialiai naudotinių miško kirtimo atliekų kiekio įvertinimas. Kirtimo atliekos sudarys apie 29 proc. (37196 m³) suprojektuoto kirsti pagrindiniais ir ugdymo kirtimais tūrio. Metiniai energetinės medienos su žieve išteklių atskirais kirtimais pagal iškertamą tūrį, jaunuolynų ugdymo kirtimais sudarys 11 proc. (4064 m³), retinimo – einamaisiais kirtimais – 15 proc. (5560 m³) ir pagrindiniais kirtimais – 74 proc. (27572 m³). Kirtimo atliekų struktūroje šakos sudarys apie 39 proc., malkos ir sausuoliai – 44 proc., smulkūs medeliai – 11 proc. ir stiebų viršūnės – 6 proc.

Miško atkūrimas. Miško atkūrimo fondą sudaro 826,4 ha inventorizuotų neapaugusių mišku plotų ir 1757,1 ha medynų suprojektuotų kirsti plynai 2019 – 2023 metais, iš viso 2583,5 ha. Želdinti numatoma apie 42 proc., paliekama želti – 58 proc. ploto, taip pat bus taikomas ir mišrusis atkūrimo būdas. Metinė miško atkūrimo apimtis pirmajam penkmečiui – 339 ha. Visus iškirstus medynus projektuojama atkurti per 3 metus. Priklausomai nuo naujos miško įveisimui tinkamos valstybinės žemės įsigijimo galimybių, siekiant didinti Lietuvos miškingumą, kasmet planuojama įveisti apie 2 ha miško.

Kitos ūkinės priemonės. Regioninio padalinio administruojamuose miškuose kasmet numatoma atlikti atnaujinant: 60 km kvartalinių linijų, 30 km ribinių linijų, 40 km mineralizuotų juostų, taip pat numatoma atlikti 80 km sausinamojo tinklo priežiūros.

Miško apsauga. Suprojektuota sanitarinių kirtimų apimtis - 5,0 tūkst. m³ likvidinės medienos per metus. Vadovaujantis Miško sanitarinės apsaugos taisyklėmis rekomenduotos biologinės, cheminės ir kitos sanitarinės miškų apsaugos priemonės.

Priešgaisrinė apsauga. Parengtas priešgaisrinio tvarkymo planas visai miškų teritorijai. Miškai suskirstyti degumo klasėmis: aukšto degumo (17 proc. miškų), vidutinio degumo (27 proc.) ir žemo degumo (56 proc.). Numatytas kasmetinis mineralizuotų juostų atnaujinimas (apie 40 km per metus), parengtas miškų priešgaisrinių priemonių žemėlapis.

Medžioklėtvarka. Regioninio padalinio miškai yra priskirti elnių veisimo zonai. Apskaičiuotas leistinas žvėrių skaičius – 763 sąlyginiai elniai (532 elniai, 26 briedžiai ir 612 stirnų). Leistina šernų banda – 869 vnt. Nustatytas minimalus papildomų pašarų kiekis žiemos sąlygomis, rekomenduojamas pašarinių laukelių plotas - 54,8 ha. Numatytos biotechninės ir želdinių apsaugos priemonės.

Rekreacija ir poilsio organizavimas miškuose. Biržų regioninio padalinio administruojamų miškų teritorijoje rekreacinės paskirties miškai užima 140,6 ha plotą, tai yra 0,4 proc. viso ploto. Rekreaciniams miškams priskirti miško parkai, rekreaciniai miško sklypai, saugomų teritorijų rekreacinių zonų miškai, miestų miškai. Biržų regioninio padalinio miškams parengtas rekreacinio sutvarkymo projektas. Įrengta 19 rekreacijos objektų (poilsia vietės, atokvėpio vietos), 7 jų siūloma

atnaujinti. Rekreacinei miškų vertei padidinti suprojektuoti kraštovaizdžio formavimo kirtimai (14,7 ha).

Gamtosauginių priemonių plane apibūdintos visos saugomos teritorijos, Natura 2000 tinklo teritorijos, Lietuvos Respublikos saugomos gyvūnų, augalų ir grybų rūšys, paukščių lizdavietai, kartinės miško buveinės, biosferos poligonų paukščių veisimosi vietos ir jų apsaugos zonos, kitos ekologiškai vertingos teritorijos: pelkiniai miškai, natūralios miško pelkės, laukymės, miško sklypai su pavieniais senmedžiais. Suprojektuotas kompleksas gamtosauginių miško ūkinių priemonių biologinei įvairovei išsaugoti ir gausinti.

Baigiamojoje projekto dalyje pateiktas projektinių sprendinių ekonominis, ekologinis ir socialinis vertinimas. Suprojektuotos miškų ūkinės priemonės užtikrins tausojantį, daugiataikslį miško naudojimą, palaikantį miško ekosistemų stabilumą, esamų gamtinių bei kultūros vertybių ir biologinės įvairovės išsaugojimą, taip pat ekonominę naudą.

Miškotvarkos poskyrio vadovas Nerijus Pivoriūnas, 2019 m. vasario 8 d.